

Vilniaus lopšelis-darželis „Žvangutis“

„Žvangučio sodas“

Aplinkosauginio ugdymo(si)
mokomoji-metodinė medžiaga

Vilniaus lopšelio-darželio „Žvangutis“ bendruomenės ir
Vilniaus miesto savivaldybės visuomenės aplinkosauginio švietimo projektas,
finansuojamų iš Vilniaus miesto savivaldybės aplinkos apsaugos rėmimo 2021 metų

Aplinkosauginio ugdymo(si) mokomoji-metodinė medžiaga: pažinimo stotelės,
gamtotyros temos, idėjos, tyrinėjimai, užduotys, žaidimai.

Metodinė medžiagą parengė: Vilniaus lopšelio-darželio „Žvangutis“ bendruomenė

Turinys

Įvadas 3

1. „Žvangučio sodo“ stotelės p.5
2. Informacijos aikštelė p.5
3. Pažintinė stotelė „Kelionė į sodą“ p.6
4. Pažintinė stotelė „Tyrinėjimai ir atradimai“ p.7
5. Pažintinė stotelė „Klevo paunksmėje“ p.8
6. Pažintinė stotelė „Žydinti Budlėja – dangiškasis drugelių rojus“ p.9
7. Papildomos temos tyrinėjimas ir atradimams p.11

Literatūra p.12

Priedai p.13

Įvadas

Aplinkos apsauga (aplinkosauga) – natūralios ir žmogaus paveiktos ar sukurtos aplinkos saugojimas. Vilniaus lopšelyje-darželyje „Žvangutis“ bendruomenė domisi artimiausia aplinka, gyvūnija, augalija, gamtos reiškiniiais ir tai motyvuoja kurti bei įgyvendinti trumpalaikius aplinkosauginius ar aplinkos tyrinėjimo projektus.

Trumpai apie aplinkosauginio projekto reikalingumą ir svarbą.

Vaikas nuo pat mažumės yra nenuilstantis tyrinėtojas ir atradėjas. Ikimokyklinio amžiaus ugdytinis pasaulį pažįsta visais pojūčiais, veikdamas praktiškai: stebi, įsiklauso, apčiupinėja, glosto, uodžia, skanauja. Pažinimo procese vaikui natūraliai kyla daug klausimų: Kas tai? Kodėl? Kodėl taip, o ne kitaip? Ar tikrai taip? O jeigu būtų kitaip? Kas atsitiktų, jeigu...? ir taip toliau. Ugdytinis klausinėdamas aiškinasi, savaip sprendžia problemą, sugalvoja keletą sprendimo būdų, modeliuoja, pritaiko savo žinojimą ir gebėjimą, tyrinėdamas išbando, kad sužinotų ir įgytų naujos patirties. Pažindamas pasaulį vaikas ne tik atpažįsta, pavadina, tapatina, įsidėmi, bet ir kaupia patirtį, dalinasi ja, kelia hipotezes, diskutuoja.

Ikimokyklinio amžiaus vaikas bendradarbiaudamas, dalyvaudamas gamtosauginiame ar aplinkosauginiame bendruomenės projekte, susipažįsta su artimiausia aplinka, kurioje gyvena bei sėkmingai įvaldo kai kuriuos pasaulio pažinimo būdus, įgyja pirmąsias žinias apie gamtoje vykstančius dėsningumus ir jų priežastinius ryšius. Aplinkosauginio projekto siekiamybė - formuoti palankaus aplinkai elgesio nuostatas, gamtojautą bei elementarius aplinkotyros įgūdžius; telkti bendruomenės narius, kelti aplinkosauginę kultūrą.

Šis leidinys – tai praktinis kasdieninės Aplinkosauginės veiklos su ugdytiniais iliustracijos. Veiklos orientuotos į gamtos pažinimą, aplinkosauginės tiriamosios veiklos plėtrą, aktyvų bendruomenės dalyvavimą. Metodinė medžiaga sudaryta taip, kad skatintų ugdytinį atrasti tai, kas jam būtų įdomu sužinoti ir išmokti, o ne pateikti atradimų rezultatus. Pedagogo siekiamybė - gamtotyros, tyrinėjimų, bandymų, eksperimentų metu duoti vaikui laiko ir laisvės, kad jį stebėtų, bandytų, pats patirtų atkreipiant ugdytinių dėmesį į priežastinius ryšius, padedant įgyti ir įprasminti patirtį, formuojant vertybinį – dorovinį (atsakingumą, sąmoningumą, kūrybiškumą, prisitaikymą) santykį su visu tuo, kas vaiką supa.

1. „Žvangučio sodo“ stotelės:

Stotelėse svarbiausia sudominti, skatinti vaikų smalsumą, pastabumą, norą patiems pastebėti, pažinti, atrasti. Stotelės:

1. Informacijos aikštelė.
2. Kelionė į sodą.
3. Tyrinėjimai ir atradimai.
4. Klevo paunksmėje.
5. Žydinti Budlėja – dangiškasis drugelių rojus.

„Žvangučio sodo“ stotelių eiliškumas yra tikslingas. Kiekvienoje stotelėje pateikiamos tokios užduotys, kurios skatina ugdytinius stebėti, tyrinėti, eksperimentuoti, žaisti, patirti pažinimo džiaugsmą, dalytis su kitais savo atradimais ir patirtimi. Kelionės pradžioje informacijos aikštelėje ugdytiniai susipažįsta su kelionės maršrutu. Kelionė į sodą nukreipia į pojūčių atradimus, ugdytiniai stebi, liečia ir atranda daug įvairiausių augalų. Tyrinėjimų ir atradimų stotelėje ugdytiniai stebi, fiksuoja, tyrinėja gamtą, vykstančius sezoninius pasikeitimus. Klevo paunksmėje ugdytiniai atranda galiūno prieglobstį: po klevu vyksta tyrinėjimai, pramogos, atokvėpis. Galinėje stotelėje atranda mažytį drugelių rojų.

Metodika ir metodai: stebėjimai, tyrinėjimai, bandymai, eksperimentai, atradimai, išsakyimai, apmąstymai, pasakojimai, užduotys, mįslės, žaidimai, pramogos, vaikų saviraiška ir kūryba.

2. Informacijos aikštelė

Ši stotelė - kelionės pradžia, kurioje ugdytiniai studijuoja stende nubrėžtą Vilniaus lopšelio-darželio „Žvangutis“ žemėlapi, aptaria kelionės maršrutą (2-5 min.):

1. Aptaria ir sukuria elgesio gamtoje taisykles ar kartoja, pvz., „Nuskinta gėlėle nepradžiugins“, „Eisiu aš tik takeliu ir nemindysiu gėlių!“, „Būsiu atidus ir atsargus“.
2. Išsiaiškina žemėlapio simbolių reikšmes bei kelionės eigą: pradžia - pabaiga.
3. Įvardijamos tarpinių stotelių veiklos: stebėjimai, tyrinėjimai, užduotėlių atlikimas ir pildymas (žr. 1 priedas), žaidimai ir kita.

Metodiniai patarimai:

- Iš anksto informuoti visus apie kelionę.
- Tinkamai apsirengti, apsiauti pagal orų prognozę.
- Turėti „Mobiliąją laboratoriją“ - tyrinėtojo užrašus, rašymo ir stebėjimo, tyrinėjimo priemonės: pieštukai, rašikliai, padidinimo stiklas, mikroskopas, žiūronai, matavimo indai, ruletė, fotoaparatas, planšetė, kompiuteris ir kita.
- Po edukacijos užrašyti refleksiją: ką ugdytiniai matė, kas patiko, kuo susidomėjo, išsakytas vaikų mintis, samprotavimus, pasiūlymus.

Įminkime mįsles:

- Kočiotas, voliotas, kojomis mindžiotas, sargais nusagstytas. Kas? (kelias);
- Šimtmetinis senis, daug matęs, daug žino, bet niekam nieko nesako. Kas? (kelias)

Paskaitykite:

Paltanavičius S.¹ 2021. Miesto gamta (p.97-99).

Paltanavičius S.² 2021. Žolynai (p.98-99).

Paltanavičius S.³ 2021. Medžiai (p.100-101).

Skučaitė R. Takelis ir žėručio akelės (žr. 1 priedas).

Zacheris R. 1992. Miške gimęs, miške augęs. Kaunas.

3. Pažintinė stotelė „Kelionė į sodą“

Kelionė į sodą prasideda prie vartelių, stovais papuoštais svyrančių braškių (kvapų-uoslė) ir gėlių (spalvų-rega įvairovė) kompozicija. Ugdytiniai pasineria į jutiminio patyrimo pasaulį (5-15 min.):

Stebėjimas ir fiksavimas:

- Su padidinauju stiklu tyrinėja augalus (braškes, gėles), samprotauja kuo skiriasi lapų ir žiedų forma, spalva, dydis.
- Rankiniu mikroskopu (PRO 5) žiūrime ir fotografuojame augalų gyvybės rato momentą.

Samprotavimui: „Įdomu kodėl?“

Augalai, tai gyvi organizmai, kuriems būtina yra saulės šviesa, kad išgyventų, ir kurie nemoka judėti iš vienos vietos į kitą. Medis gali judinti šakas (jos juda nuo vėjo arba labai lėtai augdamos), bet negali pats persikelti iš vienos į kitą.

- Kokius dar žinote augalus?
- Kokia spalva būdinga augalams?
- Augalai būna labai skirtingi. Juos galima skirstyti į vienmečius ir daugiamečius. Kokius žinote augalus, kurie auga tik vienus metus (pvz. žolė, gėlės laukuose), o kokius žinote daugiamečius? (medis, gėlė vazone).
- Augalai mums yra svarbiausi dėl to, kad gamina deguonį, kuris mums reikalingas kvėpuojant. Ypač daug deguonies pagamina miškai, todėl jie ir vadinami Žemės plaučiais. Augalai reikalingi gaminant medžiagas, popierių. Bet jei mes iškirsime per daug medžių, tai nebeliks kas gamintų deguonį ir valytų orą. Todėl mums būtina saugoti medelius ir juos sodinti.
- Ar kas iš Jūsų sodino medelį?

Didaktiniai žaidimai: „Matau-uodžiu-girdžiu-kalbu“, „Kokia spalva žydi?“.

¹ Paltanavičius S. 2021. Eime į gamtą. Leidykla „Alma litera“.

² Ten pat.

³ Ten pat.

Užduotėlė:

- Nuspalvink tris kelius („Žvangučio sodo“ tyrinėtojo užrašai).

Įminkime mįsles:

- Vainikus turi, bet ne aukso, ne brangakmenių žėrinčių, o iš šakų, kurias vėjas lanksto, ir iš lapelių švelniai šlamančių. Kas? (medžiai);
- Vėjas pučia, pati juda, vaikai linguoja. Kas? (obelis);
- Viršuj medžių duona rūgsta. (obuolys);
- Apskritas kaip kubiliukas, uodegoj šakaliukas. (obuolys)

Paskaitykime:

Gamtos pasaulis⁴. 1996. Kaip augalai gyvena (p. 4-5); Medžiai (p. 8-9).

Kasparavičius K. Obelis//Trumpos istorijos apie šį bei tą.

Paltanavičius S. 2018. Kas gaudžia obelyse? (p.74-79)//Gamtos metų ratas. Vilnius.

Degutytė J. Kaštonas ant šaligatvio (žr. 2 priedas).

Skučaitė R. Obuolija (žr. 2 priedas).

Vainilaitis M. Medžių lenktynės (žr. 2 priedas).

Pasimokykime:

Degutytė J. *Obelis žydėjimas; Nuogas medis* (žr. 2 priedas).

4. Pažintinė stotelė „Tyrinėjimai ir atradimai“

Šioje stotelėje tyrinėja orą, žolę, augalus, krūmus, vabalus, vabzdžius; eksperimentai ir atradimai su mikroskopu, padidinamu stiklu. Saulėtų, apsiniaukusių, lietingų dienų fiksavimas. „Žvangučio sodo“ tyrinėtojo užrašų pildymas.

Ugdytiniai pasineria į jutiminio patyrimo pasaulį:

Stebėjimas ir fiksavimas:

- Su padidinamuoju stiklu tyrinėja augalus, medžius, vabzdžius, samprotauja kuo naudingi, kuo panašūs ar skirtingi.
- Rankiniu mikroskopu (PRO 5) žiūrime ir fotografuojame augalų gyvybės rato momentą, sandaras.

Užduotėlė:

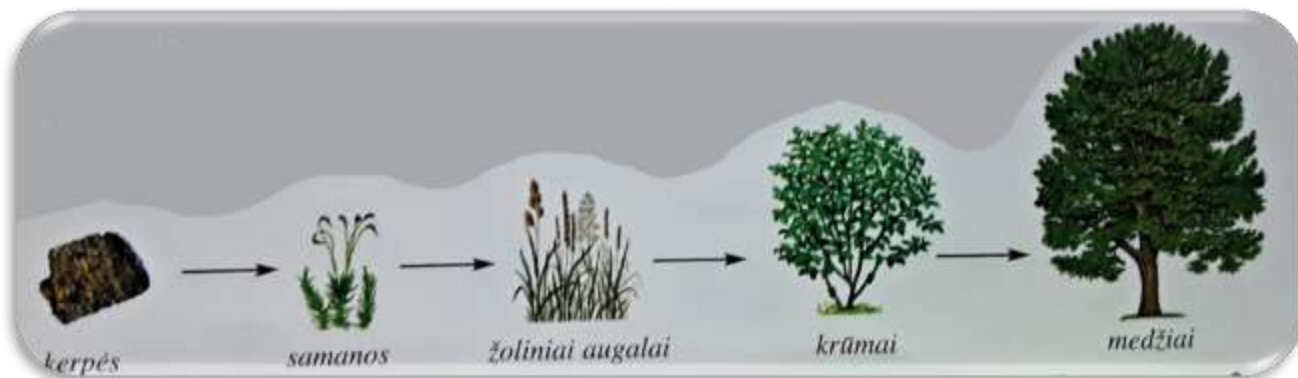
- Tyrinėti kelmo sandarą. („Žvangučio sodo“ tyrinėtojo užrašai).

⁴ Gamtos pasaulis, 1996. Iliustruota enciklopedija. Kaunas.

Didaktinis žaidimas: Kiekvienas vaikas gauna kuniškas lazdeles (arba du šiaudelius) bei maišelį ar matavimo indą. Ant žemės renka gamtinę medžiagą šalia medžių. Vaikai renka vien lazdelėmis, laimi tas, kieno maišelis, indelis pilniausias (skaičiavimas, matavimas). Galima žaisti ir komandomis.

Samprotavimui: Visus augalus, vabalus, vabzdžius turime gerbti ir rūpintis. Mes taip pat esame atsakingi už tai, kad jie gyventų švarioje ir saugioje aplinkoje.

- „Aš pažįstu šią žolę, gėlę, krūmą, medį“; „Kokia spalva žydi?“ (pievos žolynų tyrinėjimas)

- Augalų gyvenimo ciklas.

Užduotėlė:

- Nuo sėklos iki augalo.
(„Žvangučio sodo“ tyrinėtojo užrašai).

Įminkime mįsles:

- Jaunas žaliuoja, pasenęs žemyn griūva, mirdamas į dangų lekia. Kas? (medis);
- Su liemeniu, bet be krūtinės, su širdimi, bet be plaučių, su šimtais kojų – iš vietos nepajuda, su plaukais – ir niekas jų nešukuoja. Kas? (medis);
- Pernai močia mirė, šiemet vaikai gimė. Kas? (medžio atžalos);
- Tu čia būk ir supūk, o aš eisiu saulės pažiūrėti, alkanųjų papenėti. Kas? (diegas ir grūdas);
- Rankomis kvėpuoja, kojomis valgo. Kas? (augalas).

Paklauskime: „Mikroskopinė gyvybė“⁵ (p. 10-11);

Paltanavičius S. 1995. Vabzdžių karalius. Vilnius.

Skučaitė R. „Žolija“; „Jei gimei spalį“ (žr. 3 priedas)

Pasimokykime: Vitalija Miniotienė „Pumpurėlis“ (žr. 3 priedas)

Užduotėlė namų darbams: Suskaičiuok ir užrašyk kiek medžių matai pro langą, bei kiek gėlių auga Jūsų namuose. Su tėveliais surašykite kokios gėlės auga pas jus namuose, ar dažnai jos laistomos.

⁵ Gamtos pasaulis. Iliustruota enciklopedija. K. 1996

5. Pažintinė stotelė „Klevo paunksmėje“

Stotelė „Klevo paunksmėje“ prasideda pasakojimu ir patyriminiu medžio kamieno, lajos stebėjimu, aptarimu, tyrinėjimu. (5-10 min.):

Užduotėlės:

- Tyrinėti medžio sandarą.
- Klevas.
(„Žvangučio sodo“ tyrinėtojo užrašai).

Apibūdinimas. Klevas auga tankia, plačia laja. Kamienas tiesus. Žievė tamsiai pilka arba kiek ruda. Pumpurai rausvai violetiniai arba tamsiai rusvi ir žvilgantys. Šaknys plačios ir tvirtos. Klevas **reiškia medaus augalus**. Jis pradeda žydėti balandžio pabaigoje. Net keista, kad tokios mažos gelsvai žalios gėlės skleidžia tokį stiprų patrauklų kvapą. Būtent dėl jo bitės skuba prie klevo rinkti saldaus nektaro ir apdulinti augalą. Pasirodo, klevai bitėms yra labai svarbūs. Todėl jie sodinami šalia bitynų. Lapų viršutinė pusė tamsiai žalia, žvilganti, apatinė šviesiai žalia. Rudenį lapai tampa gelsvos, oranžinės arba rausvos spalvos. Lapkotis su baltomis pieniškomis sultimis. Juos apdulkina vabzdžiai. Klevo sėklos prinoksta rugsėjo – spalio mėnesiais ir pradeda kristi. Sėklos plokščios. Klevų žiedadulkes mėgsta ne tik bitės ir kiti vabzdžiai, bet ir voverės. Sulą taip pat mėgsta geniai.

Stebėjimas ir fiksavimas:

- Su padidinauju stiklu tyrinėja medį, jo žievę, samprotauja, kas aplanko klevą (bitė, skuzdėlė, vabaliukas), samprotauja kuo skiriasi nuo kitų medžių (lapų ir žiedų forma, spalva, dydis)
- Rankiniu mikroskopu (PRO 5) žiūrime, tyrinėjame ir fotografuojame klevo kamieną, žiedus, lapus.

Samprotavimui ir eksperimentavimui: „Įdomu kodėl?“

- Kuo skiriasi augmenija pavėsyje ir saulės atokaitoje.
- Kuo skiriasi medžio lajos šviesa ryte, vidurdienį, vakare.
- Koks klevo šešėlis ryte, vidurdienį, vakare. Klevo šešėlio matavimas ryte, vidurdienį, vakare.
- Kamieno apimties matavimas centimetru, sprindžiu.
- Žievės atspaudavimas.

Įminkime mįsles:

Miške užaugau ir pasenau, tačiau miško ir saulės nemačiau. Kas? (medžio šerdis)

Sužinokime daugiau:

Kas aplankė klevą: bitė, skruzdėlė, žiogas, boružėlė, vabaliukai: Vainilaitis M. „Žiogo vaisės“, Skučaitė R. „Paslaptis“ (žr. 4 priedas).

Paskaitykite: Kęstutis Kasparavičius. Malkos//Trumpos istorijos apie šį bei tą (žr. 4 priedas).

Pasimokykime: Skučaitė R. „Paslaptis“, Degutytė J. „Raudonas klevas“ (žr.4 priedas).

6. Pažintinė stotelė „Žydinti Budlėja – dangiškas drugelių rojus“

Apibūdinimas. Tai augalas, panašus, bet negiminingas alyvoms. Mažai atsparios šalčiui, bet ir stipriai apšalus antžeminei daliai, tais pačiais metais greitai atželia ir gausiai žydi, tuo pat metu ant krūmo iš lapų pažastų gali būti išaugę pumpurai, žiedai ir vaisiai. Budlėjų labai kvapūs žiedai, kuriuos daug kas laiko medingais. Nektaras privilioja gausybę vabzdžių, drugelių, todėl jie vadinami drugelių krūmais arba magnetais. Budlėjas labiausiai lanko drugeliai. Drugeliai laikomi viena gražiausių būtybių pasaulyje. Jų estetiniai aspektai yra užburiantys, o keitimasis iš vienos formos į kitą, vadinamą metamorfoze, stebina. Jie priverčia žmones šypsotis ir labiau vertinti gamtą.

Ugdytiniai pasineria į jutiminio patyrimo pasaulį:

Stebėjimas ir fiksavimas:

- Su padidinauju stiklu tyrinėja Budlėjos žiedyną iš arti, iš toli, atsitūpus žvelgiant į dangaus žydrynę.
- Stebime su žiūronais, fotografuojame ir fiksuojame atskrendančius drugelius, dilgėlinuke (*Aglais urticae*), spungę (*Inachis io*) bei žiedmusių.

Užduotėlės:

- Drugelis.
(„Žvangučio sodo“ tyrinėtojo užrašai).

Įminkime mįsles:

- Mažas vabaliukas, jame aštrus kirveliukas. Kas? (bitė);
- Mažutės dūzgutės po pievą skrajoja, nektarą jos renka, medų mums dovanoja. Kas? (bitė);
- Kas mažas, margas ir plasnoja? (drugelis)

Kas aplanko Budlėją:

Vabzdžiai⁶ (p. 16-17).

Dieniniai ir naktiniai drugiai⁷ (p.18-19).

Paltanavičius S.⁸ Sfinksas (p.30-31).

Paltanavičius S.⁹ Bitė (p.24-25), Vapsva ir širšė (p. 26-27).

Paltanavičius S.¹⁰ Drugiai (p.26-27); Mažieji pievos gyventojai (p.139). Kas aplanko žiedus (p.146-147)

Sužinokite daugiau apie drugelius:

⁶ Gamtos pasaulis, 1996. Iliustruota enciklopedija. Kaunas.

⁷ Ten pat.

⁸ Paltanavičius S., 2020. Pažinkime Lietuvos gyvūnus. Alma litera.

⁹ Ten pat.

¹⁰ Paltanavičius S., 2021. Eime į gamtą. Alma litera.

<https://lt.37thtexas.org/butterfly-quotes>

Animacinis filmukas apie drugelio gyvenimo ciklą“

<https://www.youtube.com/watch?v=DpPEEbqfS8I>

Pasimokykime: Matutis A. „Drugelis“; Vainilaitis M. „Čingi raška“; Skučaitė R „Atminimui“ (žr. 5 priedas).

7. Papildomos temos tyrinėjimas ir atradimams

Tema: Voratinklio studijos.

Voras turi aštuonias kojas ir jo kūnas sudarytas iš dviejų dalių. Voras leisdamasis žemyn audžia siūlus: viena storas, tvirtas, kitas – lipnus, spiralės formos (sujungti taškus išgaunant voratinklį), sujungiantis ir gaudantis vabzdžius.

Įminkime mįsles:

Kas kaba žemyn galva? (voras);

Kas skrenda be sparnų? (voras);

Iš kampo į kampą kupris tiltus tampo. Kas? (voratinklis);

Kuprotas senelis palubėj tinklą ringuoja. (voratinklis);

Be ratelio, be kuodelio priverpia siūlelių (voras);

Verpia be ratelio, audžia be staklelių. (voras).

Stebėjimas: Atradę voratinklį, atsargiai pajudinti tinklą ir stebėti ar išlįs voras iš savo slėptuvės.

Tyrinėjimas ir fiksavimas: Voratinklis – spąstai vabzdžiams (tyrinėti mikroskopu).

Samprotavimas: Kas dažniausiai įkliūva į voro tinklą? (neatsargus vabzdžiai). Kiek akių turi vorai? (turi keturias arba šešias arba aštuonias – porinis).

Užduotėlė:

- Voras ir voratinkliai
(„Žvangučio sodo“ tyrinėtojo užrašai).

Sužinokime daugiau:

Paltanavičius S. 2020. Voras (p.34-35)//Pažinkime Lietuvos gyvūnus. Alma litera.

Paltanavičius S. 2018. Ar žinai, kokių formų būna voratinkliai? (p.152)//Gamtos metų ratas. Vilnius.

Paltanavičius S. 2021. Voras (p.132-133)// Eime į gamtą. Alma litera.

Vorai, erkės ir skorpionai (p.22-23)//Gamtos pasaulis, 1996. Iliustruota enciklopedija. Kaunas.

Paklauskime Lideikis J. Voras pas perkūną// iš pasakėčių rinkinio „Ažuolas gyropelnys“ (žr. 5 priedas);

Lietuvių sakmė. Kodėl voras su kupra (žr. 5 priedas).

Marcinkevičius M. Voro vestuvės.

<https://www.youtube.com/watch?v=1KZ6qSBVa4g>;

Literatūra:

1. Selemonas Paltanavičius „Eime į gamtą“ leidykla „Alma litera“ 2021;
2. Raineris Zacheris „Miške gimęs, miške augęs“ K. 1992;
3. Gamtos pasaulis. Iliustruota enciklopedija. K. 1996;
4. Selemonas Paltanavičius „Gamtos metų ratas“ V. 2018;
5. Gamtos pasaulis. Iliustruota enciklopedija. K. 1996;
6. Kęstutis Kasparavičius Apie šį bei tą Trumpos istorijos V. 2021;
7. Kęstutis Kasparavičius Apie gyvūnus Trumpos istorijos. V. 2020;
8. Selemonas Paltanavičius „Pažinkime Lietuvos gyvūnus“ Alma litera, 2020,
9. Selemonas Paltanavičius. Vabzdžių karalius. V., 1995
10. <https://www.youtube.com>
11. Ilona Bakšė „Boružė Liputė ieško namų ir draugų“ leidykla „Flintas“, 2019;
12. Ilona Bakšė „Boružė Liputė šypsosi ir žaidžia“ leidykla „Flintas“, 2020;
13. Aušra Arlauskienė „Boružiuko Taškio žygis“ Petro ofsetas V.,2007;
14. Rasa Dmuhovskienė „Skruzdėliukas Nežiniukas“ 1 knyga leidykla „Jūsų flintas“, 2020;
15. Rasa Dmuhovskienė „Skruzdėliukas Nežiniukas“ 2 knyga leidykla „Jūsų flintas“, 2020;
16. Rasa Dmuhovskienė „Skruzdėliukas Nežiniukas“ 3 knyga leidykla „Jūsų flintas“, 2021;
17. Romualdas Žilinskas „Vabalų puota“, Šviesa, 2006;
18. Pažįstu pasaulį. „Vabzdžiai“ Presvika. V. 2010;
19. Barbara Wernsing-Bottmeyer Pažinkime pievą. Gamtininko knyga. Presvika, V. 2004;
20. „Ažuols gyropelnys“. Pasakėčios. Sudarė Henrikas Bakanas, V.1983;
21. Vitolda Sofija Glebuviene Aldona Mazolevskienė „Jums maži ir didesni“ V. 2010;
22. Petra Bartkova Avilys.Sužinok apie bites ir jų gyvenimą. Vaiga, 2019;
23. Vitalija Miniotienė Mamyte, paskaityk V. 2010
24. Lietuvių mįslės. Surinko Stasys Tijūnaitis. V. 2008;
25. Ruduo. Vaikučių kalendorius. Sudarė Valdas Sasnauskas, K, 2007;
26. Martynas Vainilaitis Mano volungėlė V. 1975
27. Martynas Vainilaitis Juokų maišelis Kronta, 2006
28. Ramutė Skučaitė Pelėda žino! V. 2019;
29. Anzelmas Matutis Margaspalvė genio kalvė V. 1997;
30. Tony Wolf Miško pasakos V. Alma litera, 2020

Ramutė Skučaitė „Takelis ir žėručio akelės“

Bėga takelis per lauką.
Bėga namo vis, namo.
Tarp dobiliukų jo laukia
Didelis pilkas akmuo.

Žėri žėručio akelės...

- Į ką taip žiūri, akmenie?
- Žiūriu, kaip bėga takelis, vis bėga ir vis – ne namie

Kęstutis Kasparavičius. Trumpos istorijos apie šį bei tą. „Obelis“

Sodo vidury augo obelis. Ji buvo labai stora ir graži. Kaip mama.

Pavasariį ji visa pasipuošdavo baltais žiedais. Žiedų būdavo tiek daug, kad beveik nesimatydavo obels šakų. Tuo metų laiku obelis ne tik gražiai atrodydavo, bet dar ir nuostabiai dūgzdavo. Tiksliau pasakius, dūgzdavo bitės, šimtų šimtais skraidančios nuo žiedo prie žiedo ir renkančios medų.

Atėjus rudenii obelis susilaukdavo daugybės vaikučių. Iš pradžių jie būdavo maži ir žali, o vėliau sunokdavo ir tapdavo dideli ir raudoni.

Naktimis, kai niekas nematydavo, obuoliai mėgdavo padūkti. Jie smagiai bėgiodavo obels šakomis, šokinėdavo aukštyn žemyn ir supdavosi ant mažų sūpuoklių. Kai kurie obuoliai taip įsidūkdavo, kad bumptelėdavo žemėn ant žolės. Net mama obelis nespėdavo jų pagauti.

Ryte atėję į sodą žmonės stebėdavosi“

- Ir vėl obuolių prikritę!... tarsi naktį būtų audra praūžusi...

Kęstutis Kasparavičius. Trumpos istorijos apie gyvūnus. „Lenktynės“;

Sumanė kartą sraigė palenktyniauti su laikrodžio rodykle.

- Ilgosios minučių rodyklės vis tiek neaplenksiu, - mąstė sraigė,- o štai su trumpąja, valandine, galėčiau pasirungti.

Lygiai šeštą valandą buvo duotas startas ir užvirė sunki kova.

- Tokiu pašėlusiu greičiu dar niekad nesu skriejusi,- džiaugėsi sraigė.

Bet kai laikrodžio rodyklė atsidūrė ties penktąja valanda, sraigė trenkėsi į stalą ir nubildėjo stačia galva žemyn.

- Gal nori ir su manimi palenktyniauti? – pasišaipė iš sraigės sieninis kalendorius

Martynas Vainilaitis „Medžių lenktynės“,

Dėmesio!

Miške lenktynės!

Bėga alksnis pirmutinis.

Bėga, skuba nuo pašlaitės

Jovarai, klevai, eglaitės...

O pušis ant lauko pliko

Visą mylią atsiliko.

Raito garbanas ieva:

- Tu, pušie, esi šleiva!

- Tu kreiva! –

Pridėjo tuopa

Ir pribėgo smėlio kopą.

- Tai tvirtovė! Tai tvirtovė! –

Nusigandus tuopa stovi.

- O, kad ji prasmegtų skradžiai! –

Neramiai sušlamo medžiai.

Nusipurtė kepures

Ir linguoja į girias.

Žengia alksnis paskutinis.

- Taip ir baigėsi lenktynės!...

- Netiesa! –

Pušis pašoko, -

Aš parodysiu, ką moku!

Pasispyrė – opa opa –

Ir nustypčiojo per kopą,

Per smiltis gintarines.

- Aš laimėjau lenktynes!

Janina Degutytė „Kaštonas ant šaligatvio“

Pavasario gatvėj, ant kampo,

Pilnas baltų bokštelių,

Kaštonas, kuždėdamas žvaigždei,

Žiedus putojančius kelia.

Žvaigždė iš aukštybių klausia

Žiedo paties balčiausio:

„Vai kas tave nuprausė rytą,

Kad tu toks baltas pražydei?
Pro šalį – tūkstančiai kojų,
Ko tu taip linksmi suputojai?“

„Aš baltas, nes prausė lietus,
Gimtinis, švelnus ir skardus.
O linksmas – nes myli didi
Palaiminta vaiko širdis.“

Ramutė Skučaitė „Obuolija“

Yra šalis Obuolija –
Švari, kaip ryto lelija,
Tenfleitų muzika tyli
Vos vos girdėti obuoly –
Kvapniam, alyviniam, geltonam...
Medum, šviesa ir liūdnumu.
Ten kirminėlis be namų
Pastogę randa – ir gyvena,
Ir vėliava žalsva plevena,
Jam gera, aukšta, - kaip pily ž
O iš tikrųjų – obuoly.

Yra šalis Obuolija –
Ir šiandien norisi į ją –
Ten taip laisvai, plačiai ir skaisčiai
Liepsnoja rojaus obuolaičiai
Ten gieda rytą atsikėlę
Drugeliai? Paukščiai? Angelėliai?

Keliautume į Obuoliją,
Bet jau ruduo. Jau sunkiai lyja.
It tirpsta lietuje, deja –
Obuolija... Obuolija...

Janina Degutytė „Obelis žydėjimas“

Išsipuošus, išdidi
Balta žiedlapių suknia –
Obelis aukšta:
Mylėk mane!

Bitės dūgia, bitėms šventė.
Paukščiams šypsosi diena.
Obelis į vėją šaukia:

Mylėk mane!

Ryt nusvirs man ant pečių
Šakos obuolių saldžių,
Šiandien man balta suknia:
Mylėk mane!

Janina Degutytė „Nuogas medis“

Upėj guli miglos baltos.
Violetinis ir šaltas
virpa gatvėj nuogas medis.

Ar be paukščių tau neilgu
po dangum vėsiu ir pilku,
mano vargšas tuščias medi?

3 priedas

Ramutė Skučaitė „Žolija“

O valstybė Žolija
Įsikūrus žolėje.

Ten siūbuoja aukštos žolės
Ir žaliausio žiogo šuolis.

Ta valstybė taip gyvena:
Šnara, lankstosi, šiurena,

Kartais žydi, kartais vysta,
O žiemop – visai išnyksta.

Ir todėl ž jau pats suprasi –
Jos žemėlapy nerasi.

Viskas!

Ramutė Skučaitė „Jei gimei spalį“

Aukso lapų sūkurys
Šlamu šlamu į duris,
Tau po kojom irgi šlamu
Spalio mėnesį neramų.

Krinta ten rudi kaštonai:
Bum bum bum – variniai tonai!
Iš lietaus lašų vandens
Sklinda muzikarudens.

Auksas, varis, šlamesys –
Kas jau gimęs, tas klausys!

Vitalija Miniotienė „Pumpurėlis“

Pumpur, pumpur, pumpurėli,
Ką tu savyje slepi?
Gal lapelį, o gal gėlę, -
Ar laikai tai paslapy?

Snaudi, snaudi, pumpurėli,
Kiek miegoti tu gali?
Glostomas pietinio vėjo
Šildais saulės spinduly.

Augai, augai, pumpurėli,
Gal jau sprogti ketini?
Išsižiojo pumpurėlis, -
Kyšo lapai septyni!

4 priedas

Martynas Vainilaitis „Žiogo vaisės“

Prie berželio – pievų sargo –
Grojo žiogas ir pavargo.
Sujudėjo dobilai –
Sugužėjo vabalai.
Vienas raiko jam pyragą,
Kitas neša sraigės ragą
Boruželių pieno margo.
Reikia žiogui, juk pavargo.

Ramutė Skučaitė „Paslaptis“

Liūdnoji kirmėlė pūkuota,
Kokiom šukelėm tu šukuota,
Kokias karoliais papuošta,

Į kokį kelią išruošta?

- Aš ne liūdna, aš tik pūkuota,
Aš eglės spygliu sušukuota,
Rasos karoliais išpuošta,
Į du rugpjūčius išleista!

Šliaužiu į vasaros gražumą,
Šliaužiu į vasaros karštumą,
Takais boružių ir skruzdžių
Į margą paslaptį šliaužiu!

(Kai vėl bus vasaros karštumas,
Ir vasaros kitos – gražumas,
Tam, kas drugelį pamatys,
Bus paslaptis – ne paslaptis!)

Vitalija Miniotienė „Linksmas šokis“

Štai atėjo vasarėlė
Ir pražydo rugiagėlė.
Stryksi žiogas takeliu
Su linksmuoju smuikeliu.

Jis sutiko rugiagėlę,
Mėlynakę lauko gėlę.
Sijonėlio gražumu
Išsiskyrė iš visų.

- Rugiagėle, šokėjėle,
Skleiski platų sijonėlį.
Aš pagrosiu smuikeliu,
Tu pašoksi su rugiu.

Rugys klauso iš pradžių –
Gal pašokti iš tiesų?
Žiogas smičių tik patraukia –
Per laukus dainelė plaukia.

Sužavėti šiais garsais,
Ploja jiems drugiai sparnais.
Apkabino rugiagėlę –
Ėmė suktis lyg pašėlę.

Virš laukų drugiai plasnoja –

Šokt porelė nesustoja.
Šoks, kol vasara žaliuos,
Kol žiogelis smuiku gros.

Martynas Vainilaitis „Barzdukų dainužėlė“

Du barzduakai miškinukai –
Miško Motinos anūkai
Ganė margą boružėlę
Ir sudėjo dainužėlę:

- An dran cykacėlė,
Myse ase kumpacėle,
Myse a, myse bė,
Myse ase kumpacė!

Dainužėlė nuringavo –
Dvi nykštukės pasigavo.
Pasigavę uždainavo,
Net šilai pamėlynavo:

- An dran cykacėlė,
Myse ase kumpacėle,
Myse a, myse bė,
Myse ase kumpacė!

Kęstutis Kasparavičius. Trumpos istorijos apie šį bei tą. „Malkos“

Po namo veranda, malkinėje, buvo įsikūrusi gausi malkų kolonija. Čia taikiai sugyveno įvairių tautybių malkos: beržinės, pušinės, eglinės, drebulinės, alksninės ir net ažuolinės.

Malkos valdė teisigas ir aštrus karalius Kirvis. Jeigu malkos kartais susiginčydavo ar ko nors nepasidalydavo, tai Kirvis jas, pačias nepaklusniąsias, pats padalydavo. Kiekvieną – į keturias dalis.

Taip sumanusis karalius sprendė dar ir kitą problemą: kad kolonijos gyventojų skaičius nesumažėtų.

Bet malkų vis tiek mažėjo. Rudenį malkinė buvo tokia pilna, kad visai krūvai plaiuskų tekdavo šalti lauke už durų. Atvėsus orams malkų imdavo nepaliaujamai mažėti. Tai šeimininkas kasdien išsinešdavo po didelį jų glėbį nežinia kur. Sklido gandas, kad į kažkokią šiltesnę vietą. Ir aš manau, kad toji vieta tikrai šilta – netgi karšta.

Ypač greitai malkų kolonija mažėdavo žiemą, per pačius šalčius. Pavasarį malkinė beveik visai ištuštėdavo. Galų gale karalius Kirvis, gaudžiai liedamas ašaras, išlydėdavo paskutines malkas. Tuo metu jis būdavo labai liūdnas, užsisklendęs savyje, nes styrodavo giliai įkirstas į storą medinę kaladę.

Tik vasaros gale malkinė vėl atgydavo. Iš miško atkeliaudavo nauja gausi ir marga malkų kolonija.

Janina Degutytė „Raudonas klevas“

Toli toli ant aukšto kalno
klevas – raudonas šakotas.
Aplinkui kalną šaltiniai alma
ir žydi sidabro sodas.

Aušroj atbėga lukinis vėjas
ant širmo žirgo eiklaus.
Žvaigždė – išeinant – rudenio tylą
sidabro kurpaitėm apaus.

Ir vėjas laukinis priglus nuolankiai
prie klevo raudono peties,
ir klevas galingą nusaulintą ranką
pavargusiam paukščiui išties.

Toli toli ant aukšto kalno...

Vitalija Miniotienė „Rudenėlis“

Ankstų rytą atsikėlęs,
Skuba gatvėm rudenėlis,
Pasiėmęs daug dažų.
Dažo mišką, upės vingį,
Jo teptukai – stebuklingi:
Brūkšteli... oi, kaip gražu!
Ir pažėręs lapų saują,
Rudenėlis iškeliauja.
Nebežalias – gelsvas uosis,
Rausvas klevas, pilkas gluosnis.
Ažuolai - rudi!
Jų lapeliai nudažyti,
Jais takeliai išbarstyti –
Jau žiema arti...

Martynas Vainilaitis „Vėjo žaislai“

Virpa oras nuo užimo.
Kas ten dulka? Kas ten čeža?
Be mašinos, be vežimo
Klevo lapą vėjas veža.

Veža vieną, veža kitą...
Į pakalnę, į nuolaidžią.
Kaip mažylis visą rytą
Klevo lapais vėjas žaidžia.

5 priedas

Lina Snitkienė „Pievos pasakaitė“

Vieną gražią saulėtą vasaros dieną įvairiaspalvėmis gėlėmis apaugusios pievos viduryje susitiko trys maži draugai: septyntaškė boružė, drugelis spungė ir naminė bitė. Diena buvo labai saulėta ir karšta, todėl visi trys draugai susėdo pasišnekučiuoti po varnalėšos lapu.

Pirmoji pradėjo boružė.

- Nors esu maža, bet daug gerų darbų padarau: saugau augalus nuo amarų, kuriuos gardžiai kramsnoju.

- O aš dar daugiau dirbu, - nenusileidobitė. – Renku žiedadulkes, apdulkinu augalus ir žmogui medutį gaminu.

Tik vienas drugelis nusiminė, kad jokiais darbais negali pasigirti. Todėl liūdnu balsu tarė:

- O aš puošiu pasaulį savo gražiomis spalvomis.

- Bet juk tai irgi darbas! – sušuko boružė su bite.

Taip visi pailsėję nuskrido dairbti savo darbų.

Eva Štatmiuler „Drugeliai“

Skrajojančios gėlės –
Drugiai margaspalviai.
Ant sparnelių žėri
Vaivorykštės spalvos.

Žiba mažos akutės,
Taškėliai, dėmės, raštai.
Ar sparneliai šia, ar jūra
Spalvų bekraštė?

Kęstutis Kasparavičius. Trumpos istorijos apie gyvūnus. „Lenktynės“

Sumanė kartą sraigė palenktyniauti su laikrodžio rodykle.

- Ilgosios minučių rodyklės vis tiek neaplenksiu, - mąstė sraigė,- o štai su trumpąja, valandine, galėčiau pasirungti.

Lygiai šeštą valandą buvo duotas startas ir užvirė sunki kova.

- Tokiu pašėlusiu greičiu dar niekad nesu skriejusi,- džiaugėsi sraigė.
- Bet kai laikrodžio rodyklė atsidūrė ties penktąja valanda, sraigė trenkėsi į stalą ir nubildėjo stačia galva žemyn.
- Gal nori ir su manimi palenktyniauti? – pasišaipė iš sraigės sieninis kalendorius

Kęstutis Kasparavičius. Trumpos istorijos apie gyvūnus. „Dvi sraigės“

Gražioje ramioje parko vietelėje, netoli viena kitos, gyveno dvi sraigės –Pavasarinė ir Rudeninė.

Pavasarinė buvo įsitaisiusi sau namelį aukštai medyje, tarp šakų, o Rudeninė gyveno urvelyje žemai prie medžio šaknų.

Sraigių gyvenimas buvo ramus ir lėtas, net labai lėtas: nenuostabu, juk sraigės – vieni lėčiausių padarų žemėje.

Kartą Pavasarinė sraigė sumanė aplankyti Rudeninę sraigę, kurios niekad nebuvo mačiusi, bet buvo apie ją girdėjusi.

Taigi iškeliavo sraigė medžio kamieniu žemyn. Keliavo ilgai ž visą vasarą.

Rudeninė sraigė irgi sugalvojo, kad reiktų aplankyti kažkur aukštai, tarp medžio lapų, gyvenančią sraigę. Ji ėmė šliaužti kita kamieno puse aukštyn.

Visi žino, koku greičiu šliaužioja sraigės. Tad nieko keista, kad kelionė užtruko visą žiemą.

Sraigės šliaužė skirtingomis medžio kamieno pusėmis, todėl prasilenkė ir nesusitiko.

Kai Pavasarinė sraigė baigė kelionę, atėjo ruduo. O Rudeninė sraigė pasiekė kelionės tikslą pavasarį.

Todėl sraigės tiesiog apsikeitė vietomis. Pavasarinė tapo Rudenine, o Rudeninė Pavasarine.

Įspėjimas: nuo šios painios istorijos gali smarkiai apsisukti galva.

Anzelmas Matutis „Drugelis“

Kraštelis saulės atitrūko

Ir plazda

Lyg geltona burė.

Ko netupi man ant delnuko?

Ko nesileidiant kepurės?

Ramunės skruostą pabučiavo

Ir nuplaukė tolyn

Lyg luotas...

Kraštelis saulės...

Ne tik tavo:

Jis visai žemei dovanotas!

Martynas Vainilaitis „Čingi raška“

Čingi raška, čingi raška,
Bitės ritės nešė vašką.
Bitės ritės nešė vašką
Ir nulipdė rudą mešką.

Čingi raška, čingi raška,
Kilo saulė – tirpdė vašką.
Kilo saulė – tirpdė vašką
Ir ištirpdė rudą mešką.

Ramutė Skučaitė „Atminimui“

Kad mane galėtum prisiminti,
Aš labai labai prašau priimti:

Krintantį lapą,
Obuolio kvapą

Skilusį riešutą,
Šaką. Ant jos – paukštuką.

Žalsvą blizgančią gilę.
Džiaugsmo akimirką tylią.

Lysvę, kur dygo gėlės,
Skėtį be rankenėlės.

Žiogo stygelę ir šuolį,
Taką į upę per žolę.
Šiaudą – visai kaip auksinį,
Žodį, kai mes nusiminię.

Kiščio ausytę stačią
Ir šitą eilutę...

Ačiū!

6 priedas

Juozas Lideikis „Voras pas perkūną“ iš pasakėčių rinkinio „Ažuols gyropelnys“

Buvo kitą kartą žmogus nedoras,
Vardu Voras.

Visiems darė pinkles, visus apkalbėjo,
Aliai vienam veikė piktai, kiek galėjo.
Kartą piemenys valgė pusrytį iš abrinės
Ir pribarstė trupinių ant stovynės.
Voras, surinkęs trupinių kaupą,
Iš jų duonos kukurį taupo;
Sutaupęs pagrandį, pas Perkūną nukako
Ir taip jam sako:
- Matai, tėti, kaip piemenys pasileido!
Dievo dovaną kepalais kepalais svaido!
Ė, verta, verta už tokias nedorybes,
Kad juos baustų tavo devynios galybės,
Kad nedorą jų kūną
Trenktų žaibas Perkūno,
O jų vėlės mažutėlės,
Jei tavo galybei patiktų,
Lai žemės vabalais liktų! –
Susiraukė veidas Perkūno: vylių suprato:
Suprato, jog Voras piemenims tinklus stato.
- Ant tavęs, - tarė, - teišsipildo tavo lėmimas:
Tu ir visas tavo prigimimas
Būste vabalai žemės,
Statysite spąstus visiems ore,
Bet piemenims neklius – bus tai mūsų „korė“, -
Voras dar į ginčą rėmė,
Bet Perkūnas rūstingas rankosna kepalą ėmė,
Kupron kepalu trenkė ir Vorą nuo debesų nutrėmė.
Iššoko vorui kupra, kaip kepalas didumo,
Ir kojos iškrypo nuo kryčio smarkumo.

Ei! Jei nūnai Perkūns už melagystes taip tvotų,
Kiek tai pas mus būtų kuprotų!

Lietuvių sakmė „Kodėl voras su kupra“

Kitą kartą ganydami piemenys algė duoną ir pritrupino duonod trupinėlių. Voras surinko tuos trupinėlius ir nunešė parodyti Perkūnui, kaip piemenys mėto duoną, kad juos nubaustų. Jau Perkūnas būtų ir paklausęs voro, tik kur buvus, kur nebuvus atbėgo skruzdėlė ir ėmė prašyti Perkūno, kad nebaustų piemenėlių, nes kiems netyčia tie trupinėliai nukrito. Perkūnas labai supyko ant voro, kam jis neteisybę pasakė, ir jam taip smarkiai kumštelėjo per nugarą, kad net kupra iššoko, ir voras iš debesų ant žemės nukrito.

Ramutė Skučaitė „Ko neturi gyvūnėliai“

Gyvūnėliai televizorių neturi.
Jie į dangų, į žolynus pasižiūri.
Ir tragedijų pamato ten, ir dramų,
Kartais stebi, ir netenka amo!

Ten šiokių tokių dalykų atsitinka.
Tarlim, žolei koks voriuukas nepatinka,
Ir žolynas pašlamėjęs jį nukrato.
Kas pažiūri, tą nukratymą pamato.

Bet tragedija šioj vietoj neįvyksta,
Nes voratinklio siūlelis tįsta, tįsta.
Po žolynu subanguojas geras ūpas:
Vėjas pučia, žolės lankstos, voras - supas!

Gyvūnėlių jokiais diskais neapgausi –
Jie gyvi, ir muzikėlė jų gyviausia!
Kai į vakarą migla daržus apkloja,
Prie salotų rupūžiukai koncertuoja!

Vabalai būriais susirenka klausytis,
Atjuoduoja mašaliukai ir musytės.
Bet klausytojai per pertraukas neramūs –
Mat tada ir atsitinka skaudžios dramos.

Gyvūnėliai ir kompiuterių neturi.
Pasitarti jie susirenka į būrį.
Telefonų jiems nereikia – iš pušyno
Ir iš kiemo dvi plaštakės susižino!

Lygiai penktą susitarę susitikti,
Jos nebijo nė minutės apsirikti,
Ir be laikrodžių jos, kad galės
Lygiai penktą nusileisti ant gėlės.

Ar vargšeliai gyvūnėliai, ar laimingi –
Pats nuspręsk, jei nori ir netingi.

Vytautas Kandrotas „Meška ir plepūs vorai“

Gyveno katą viena meškutė. Bet ne bet kur, - meškos trobelėje gyveno. Po seno gluosnio šaknimis. O kadangi meška buvo sena ir apsnūdusi, tai trobelėje nebuvo nei šluotos, nei elektros. Todėl namelio viduje karaliavo vorai. Vorai anais laikais būdavo

be galo įkyrūs padarai. Jie nuolat klausinėdavo meškos apie miško gyvenimą, mat patys bijodavo išlįsti apsidairyti ir trobelę palikti. Net jei jie susiruošdavo į kitą trobelės kampą, tai būtinai tiesdavo plonytį siūlą, kad juo kelią namo rastų.

Vasarą nuo tų vorų šnekų dar būdavo pakenčiama, bet vėlyvą rudenį, kai meška susiruošdavo miegoti, vorai savo klausimais ir tarpusavio balbatavimu neleisdavo meškai migti žiemos miegu. Ne tik užmigti, bet net užsnausti meška negalėdavo! Nepadėdavo net letenos čiulpimas. Supykusi meška pastatė vorus į kampą, bet šie vis tiek nesiliovė plepėję. Tuomet meška pastatė vorus į kampą, bet šie vis tiek nesiliovė plepėję. Tuomet meška gerokai įtūžo ir, atidariusi trobelės duris, pasiūlė visiems vorams keliauti laik. išsigandę vorai prarado žadą ir nutilo visiems laikams. Pagrasinusi išmesianti iš trobelės, meška liepė vorams tylėti ir dar muses gaudyti, jei šie nori toliau su girios seniūne vienoje troboje gyventi. Mat musės meškai irgi buvo gerokai įkyrėjusios. Rudenį, prieš šalčius, į trobelę jų prilišdavo devynios galybės.

Nuo to laiko meška gali sau ramiai miegoti, o vorai tyliai kampuose tupi ir muses gauda.

Urtė Uliūnė „Voras Mauricijus“

Buvo kartą nedidelis voras, vardu Mauricijus, ir gyveno jis labaikeistoje vietoje. Ta vieta buvo ražomojo stalo apatinis stalčius, jame stalo savininkas laikė senas prirašytas užrašų knygeles.

Mauricijus į apatinį stalčių pateko visai netikėtai. Sykį šeimininkas tverkė kambarius (jis buvo didelis pedantas, kambarius valydavo net keletą kartų per dieną!), šluostė dulkes ir ant palangės pamatė vorą! Tai buvo Mauricijus, ramiai besikaitinąs saulutėje. Vargšelis vos spėjo ošsisukti nuo mirtinosmūgio pašluoste ir mikliai nėrė į pravertą apatinį rašomojo stalo stalčių.

Atsigavęs nuo išgąščio, Mauricijus įdėmiai apžiūrėjo stalčių ir nusprendė, kad čia galėtų būti jaukūs namai, saugus prieglobstis. Naujasis stalčiaus gyventojas ilgai nelaukęs nusiverpė keletą įmantresnių tinklų ir įsitaikė nusenūsti.

Po kelių dienų Mauricijus sunerimo, supratęs, kad stalčius, jo naujieji namai, turi vieną didelį trūkumą – čia nesilanko musės!

O jei nėra musių, vadinasi, nebus sočios vakarienės. Nebus jokios vakarienės!

- Taip lengvai nepasiduosiu! – tąsyk pats sau tarė Mauricijus ir sumanė nuausti Keletą tinklų po spinta, gal ten musės įklius?

Pagaliaus voras sulaukė vakaro, o tada, atidžiai apsižvalgęs, patraukė į kitą pusę, kur stovėjo spinta. Ten jis ir nuaudė tinklą. Dar keletą akimirų pasigrožėjęs nuveiktu darbu, galiausiai grįžo į stalčių.

Kitą kartą Mauricijus negalėjo nustygti savo kailyje. Nors ir erokai pavargęs, buvo žvalus – sūpavosi, kabėjo žemyn galva, šokinėjo, kūrė naujus ornamentus ir kompozicijas... Voras niekaip negalėjo nuriti, nes mintys apie artėjantį naktinį žygį pasiimti sumedžiotosios vakarienės nedavė ramybės.

Pagaliau visai sutemo, ir voras pasuko spintos link. Tačiau pasiekęs gaudyklę, Mauricijus labai nusiminė. Jis išvydo, kad jokio grobio nėra! Per visą naktį ir dieną čia neatskrido nė menkiausia musytė!

Alkanas grįžęs į stalčių, Mauricijus svarstė, kaip reikėtų iš šios kebeknės išsisukti. Jis nusprendė aplankyti vaikystės laikų draugą vorą Pruncių su žmona Dorina, gyvenantį to paties namo rūsyje.

Išvydęs Mauricijų, Pruncius nustebo ir apsidžiaugė.

- Sveikas gyvas! Kaip sekasi, brolau? – draugiškai pasiteiravo Pruncius.
- Gerai, Prunciau, ačiū! Gyvenu puikiame būste... Na, žinai, kaip būna. Bet turiu šiokių tokių rūpesčių. Taigi klausiu tave tiesiai: Prunciau, gal žinai, kodėl šeimininko kambaryje nėra mūsų?

Pruncius žinojo.

- Musė mėgsta netvarką, nešvarą. Tai sena tiesa. Na, o šeimininkas, kiek žinau, be galo tvarkingas. Štai todėl musės vengia skristi į jo valdas, - paaiškino jis ir pakvietė seniai matytą bičiulį prie gausaus vaišių stalo.

Grįžęs namo, voras Mauricijus ilgai svarstė iš kur pasirūpinus nešvaros. Tačiau greitai suprato, kad švaruolio šeimininko bute tai neįmanoma!

Tą vakarą voras vėl patikrino tinklus, sustiprino juos, padailino kelis kraštelius, ir, apžvelgęs kūrinį menininko akimis, nuskubėjo atgal į stalčių, prieš užmigdamas sumanė kitą vakarą ir vėl aplankyti senąjį bičiulį ir pavaišinti puikia vakariene.

Pruncius, kaip ir pirmą syk maloniai priėmė draugą, vakarienei jiedu valgė grietinėlės padaže troškintu kirminėlius.

- Tavo žmona tikrai puiki virėja! – pagyrė Mauricijus.
- Taip! – Dorina dirba rūsio virtuvėje ir gamina valgį net penkioms čia gyvenančioms šeimoms, - atsakė Pruncius.

Mauricijus apsižvalgė.

Anksčiau nė nebuvo pastebėjęs, kad rūsys pilnas gyventojų.

Vorai, sliškai, skruzdėlės, tarakonai.

Vabalai skirtingose rūsio vietelėse turėjo įsirengę jaukius kambarėlius. Štai , pavyzdžiui, Pruncius gyvena pačiame rūsio gale, po sena sulūžusia kėde. Jo nuverpti tinklai driekiasi į visas rūsio puses ir buvo labai patogūs.

- Manau, čia smagu gyventi, drauguži. Tačiau nė už ką nenorėčiau čia kraustytis iš jaukaus, prabangaus savo butuko stalčiuje, - išdidžiai pasakė Mauricijus Prunciui.

Grįžęs į stalčių, voras užsirašė ką tik valgyto patiekalo receptą ir tuoj pat užmigo, nes jautėsi apsunkęs po sočios vakarienės. Rytą Mauricijus nuslinko po spinta apžiūrėti tinklą. Tiesą sakant, jis jau nebesitikėjo aptinkti čia jokios musės. Tačiau Mauricijui rūpėjo, kad tinklai atrodytų gražiai, tvarkingai, patraukliai. Jis dailino tinklo formas ir tobulino raštus. Voras nusprendė, kad šitaip gyventi – dienomis poilsiauti, ar viską pasaulyje pamiršus, atsidėti kūrybai, o vakarieniauti Prunciaus namuose, - jam visai patinka. Jokio vargo, jokių rūpesčių! Pruncius vėl vakarą prie durų ir vėl išvydęs Mauricijų, keistai šyptelėjo:

- Malonu, kad vėl užsukai, - tarstelėjo.
- Ką valgysime vakarienės? – nekantravo svečias. Jis jau užuodė gardų maistą. Dorina atnešė sriubos su mūsų sparneliais. Paragavęs Mauricijus net užsimerkė. „Nuostabiai skanu“, - pamanė.

Vorai valgė sriubą, šnekučiavosi ir prisiminė senus laikus. Pasisotinęs Mauricijus pareiškė, kad turi eiti namo ir atsisveikinęs išėjo.

Stalčiuje voras vėl užsirašė nuostabų receptą ir, jaukiai įsitaisęs tinkle, užmigo saldžiu miegu. Kitos dienos vakarą Mauricijus jau pramintu takeliu žingsniavo į Prunciaus namus.

- Sveikas, sveikas, drauguži! Kokie gardūs kvapai! Ar negalėtų Dorina pagaminti savo skaniųjų pipirinių suktinukų, girdėjau, jie tirpte tirpsta burnoje, - čiauškėdamas Mauricijus atsisėdo į savo pamėgtą vietą prie stalo.

Pruncius krenkštelėjo.

- Turėsime tai omeny, Mauricijau.

Skaniai prisivalgęs svečias papasakojo Prunciui apie savo išpuoselėtus tinklus po spinta, ir ilgai aiškino, kad kūryba – labai atsakingas procesas. O kiek vėliau pasijuto mieguistas ir patraukė namo. Kitą rytą Mauricijus leido sau iki pusiaudienio sūpuotis plonyčių gijų hamake, tada vėl nuropojo į kitą kambario galą pasigrožėti savo gražiaisiais tinklais.

- O juk tos musės tik gadintų šio tinklo grožį! – žiūrėdamas į įmantriausius raštus, lengvabūdiškai murmėjo Mauricijus.

Vakare, kai menininkas voras jau ketino eiti pas Pruncių, atsitiko nenumatytas dalykas. Jis pamatė Pruncių ir Doriną lūkuriuojančius prie stalčiaus!

- Ką čia veikiate? – visai nesvetingai pralemeno Mauricijus.

- Nusprendėme aplankyti tave, bičiuli. Gal pakviesi į svečius? – gudriai šypsojosi Pruncius.

Pasijutęs labai nejaukiai, Mauricijus įleido Pruncių ir Doriną į stalčių.

- Nepykkit, neturiu kuo jūsų pavaišinti... – tyliai tarstelėjo.

Pruncius apsidairė.

- Čia gražu ir tvarkinga. Be to ir prabangu. Kaip pats sakei, - tarė – bet gyventi to nepakanka.

Mauricijus stovėjo nunėręs galvą. Jį užplūdo gėda ir liūdesys. Dorinai labai pagailo nelaimėlio. Ji priėjo prie Mauricijaus ir draugiškai tarė:

- Štai ką tau siūlau. Palik šituos namus ir kraustykis pas mus į rūsį. Ten tikrai atsiras vietos ir tau. Turėsi iš ko pragyventi, nes mūsų rūsyje niekada nepritrūksta. Be to nebūsi vienas, turėsi daugybę linksmų kaimynų. Ką manai?

Mauricijus pasijuto nuoširdžiai dėkingas. Jis užsikorė į vieną savo tinklą, jame laikė užrašų knygelę su puikiosios virėjos receptais. Tai buvo didžiausias Mauricijaus turtas.

- Čia tau, Dorina, - pasakė, droviai šypsodamasis ir ištiesė vorei knygelę.

Tada visi trys užstūmė stalčių – dėl viso pikto, kad koks nors nepatyręs vorelis neįkliūtų į dailiojo būsto žabangas, - ir nuskubėjo Mauricijaus pramintu takeliu rūšio link.

Liutauras Degėsys „Voras“

Ramybėj, lėtai, vakare,
Voratinklis baltas išauga,
Ir keistas jį Vabalas saugo –
Kryžiuota gražia kuprele.

Po lapų žalių patalais
Jis sėdi liūdnai ir svajoja,
Ir tyliai, oi tyliai niūniuoja,
Ir krebžda juodais virbalais.

Ir tais nelinksmis vakarais
Jis mezga voratinklį pilką
Ir užriša didelę kilpą, -
Ir laukia, kol Musė pareis...